

Pētījumu “Optimālā vispārējās izglītības iestāžu tīkla modeļa izveide Latvijā” pēc Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtījuma veikusi karšu izdevniecība “Jāņa sēta”. Tajā iezīmēti demogrāfiskie aspekti, infrastruktūras nodrošinājums un iedzīvotāju mobilitātes iespējas. Analīze devusi oriģinālus kvantitatīvus un kvalitatīvus datus. Tos ņemot vērā un sasaistot ar agrāk veiktiem pētījumiem, izveidots jauns vispārējās izglītības iestāžu tīkls.

MAIRITA KAŅEPE

Uzdevumi skolu pārveidošanā: neradīt papildu finanšu slogu nodokļu maksātājiem, bet veidot finanšu ietaupījumus; samazināt izglītības kvalitātes atšķirības starp vispārējās izglītības iestādēm kā pilsētās, tā lauku teritorijās; rast iespējas sešos gados palielināt pedagogu atalgojumu bez papildu sloga uzlikšanas valsts budžetam. Izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Šadurskis, aicinot pašvaldības iepazīties ar pētījumu par optimālo vidusskolu skaitu Latvijā, atgādināja par Satversmē garantētām tiesībām uz kvalitatīvu izglītību. “Skolās ar nepietiekamu skolēnu skaitu 10. līdz 12.klasēs ir ārkārtīgi grūti runāt par izglītības kvalitāti,” puda ministrs. Pēc demogrāfijas izraisītām pārmaiņām valstī jāseko pārmaiņām izglītības jomā, tikai tad varēšot runāt par kvalitatīvas izglītības pieejamību. Ministrs skaidro, ka sabiedrība sadalījusies divās daļās - vieni dod priekšroku kvalitātei mācību iestādē, citi uzskata, ka labāk, lai vidusskola ir tuvāk dzīvesvietai un vidējā izglītībā augstas prasības neizvirza. Pašvaldības ne vienmēr rīkojas, lai jaunieši vecumā no 16 līdz 18 gadiem varētu mācīties ne tikai no pedagogiem, arī vienaudžiem, ikdienā sacenstos zināšanās un prasmēs, apgūtu arī sadarbības spējas, izprastu konkurenci.

No vidusskolām prasīs kvalitāti

“Bez mūsdienīga vidusskolu tīkla nav iedomājama ekonomikas izaugsme un augstāka dzīves kvalitāte,” skaidro ministrs. Pētījums analizē iedzīvotāju kustību, izdarīti secinājumi, kuru autoceļu posmi iekļaujami Satiksmes ministrijas plānos, lai ceļus rekonstruētu, skolēniem radot labākas pārvietošanās iespējas. Pētījums rāda vidusskolēnu saplūšanu, kur ir iespēja izveidot modernu mācību vidi, vairākas programmas, plašākas iespējas interešu izglītībā. Koncentrējot vidusskolas, pedagogi, strādājot paralēlklasēs, var rēķināties ar pilnu darba slodzi un atbilstošu atalgojumu, pedagogu profesijas prestiža celšanos. Pētījuma vadītājs Jānis Turlajs uzsver, ka vidusskolā trīs klasēs jābūt vismaz 60 skolēniem. Tādas Latvijā nepieciešamas 130, pārējās skolas darbosies kā pamatskolas vai sākumskolas, bet vecāko klašu skolēniem jārada iespēja ceļā no dzīvesvietas līdz vidusskolai nokļūt vismaz 40 minūtēs. Veidotā karte liecina, ka vidusskolas posms izzudīs Jaunpiebalgā un Vecpiebalgā, Līgatnē, Nītaurē un Raunā, pat Priekulī, bet Stalbē tā jau noticis. Skolas uztur pašvaldības, tāpēc reformas gaita būs atkarīga no vietējo politiku lēmumiem. Ministrs Kārlis Šadurskis: “Lai pašvaldības ieklausītos un sāktu darbību, nepieciešams likuma deleģējums - noteikt minimālo skaitu vidusskolas klases atvēršanai.” Pēc nedēļas Jānis Turlajs apmeklēs Cēsu pašvaldību, notiks saruna arī ar skolu direktoriem. Pētnieks domā, ka sarunas novados būs auglīgas, ja pašvaldībām netiks diktēts, kādi lēmumi jāpieņem.

Rauna lēmuma priekšā

Par Raunas novada pašvaldības tālāko rīcību “Druvai” stāsta domes priekšsēdētāja Evija Zurgē:

- Izšķirošo politisko lēmumu vēl neesam pieņēmuši, bet varianti, kāds tas varētu būt, pašvaldībai jau ir. Zinot, ka visi skolēni iegūst vidējo izglītību, ja arī ne Raunas vidusskolā, tad pašas skolas kvalitāti pilnīgi noteikti negribētos kritizēt. Jaunieši priekšroku dod ģimnāzijām un arī profesionālām vidusskolām trīs pilsētās. 9. klases absolventi neizvēlas Priekulī vidusskolu, kura ir vistuvāk Raunai. Esam devuši uzdevumu Raunas vidusskolai izvērtēt skolas kvalitatīvos un kvantitatīvos rādītājus, uzzināt 9. klases skolēnu ģimeņu viedokli, lai vēlākais sešus mēnešus pirms nākamā mācību gada izlemtu, vai 10. klase septembrī tiks atvērta vai ne. Raunas novada dome, iepazīnusi ar SIA “Karšu izdevniecība Jāņa sēta” pētījumu “Optimālā vispārējās izglītības iestāžu tīkla modeļa izveide Latvijā”, sākusi saraksti ar Izglītības un zinātnes ministriju. Pašvaldībai radušās šaubas par pētījuma kvalitāti. “Pētījums gana pamatoti šķiet tendenciozs un savā ziņā balstīts uz ministrijas pasūtītā pētījuma pakalpojuma sniedzēja iepriekš veikto pētījumu rezultātiem. Raunas pašvaldība uzskata, ka nepieciešami precizējumi, un norāda uz atsevišķām tendenciozām nekonsekvencēm, rakstot ministrijai: “Mūsaprāt, tās novedušas pie nepamatotiem slēdzieniem pētījuma ziņojumā.” Pētījumā teikts: “Depopulācijas, nepietiekamā vidusskolēnu skaita (23) un zemā OCE indeksa (40,5%) dēļ Raunas vidusskolu reorganizēt par sākumskolu (pamatskolas posmā 47 skolēni), pieņemot, ka vidusskolēni dosies uz tuvākajām vidusskolām vai ģimnāzijām Cēsīs un Smiltēnē. Šajā mācību gadā jau pieņemts lēmums neatvērt 10. klasi nepietiekamā skolēnu skaita dēļ. Tas skaidri norāda uz vajadzību pēc skolas reorganizācijas.” Pašvaldība izceļ neatbilstību fak-

tos: “No ziņojuma izriet, ka pamatskolas posmā Raunas vidusskolu apmeklē vai apmeklēs 47 skolēni. Informējam, ka skolā māsās 151 skolēns, no tiem desmit vidusskolas klasēs, tāpat pamatskolas posmā - 141 skolēns. Ņemot vērā, ka tekstā ir iekļauta apstiprināma informācija par 10. klases neatvēršanu šajā mācību gadā, pieņemam, ka pētnieku rīcībā bija reālie dati par skolēnu skaitu šajā mācību gadā.” 2016. gada martā pašvaldība apstiprināja Raunas novada izglītības stratēģiju līdz 2020. gadam. Tajā ir dažādi modeļi skolu tīkla pārveidei, tajā skaitā Raunas vidusskolas un Drustu pamatskolas reorganizācijai. Par tiem pašvaldībā vēl lemsot, bet neesot pamata domāt par tādu skolēnu skaita kritumu pamatskolas posmā, lai apsvērtu Raunā veidot tikai sākumskolu. Pašvaldība ministrijai nosūtījusi savus secinājumus par Raunas vidusskolas plānoto reorganizāciju.

Vecpiebalgā sāks ar vērtēšanu

Jauniešiem Vecpiebalgā novada domes deputāti jau pētījuši situāciju novada vidusskolā. “Esam noskaidrojuši, kas tai svarīgs novada četru pamatskolu kontekstā un darbībā,” saka domes priekšsēdētājs Indriķis Putniņš, uzsverot, ka vidusskola būs dzīvotspējīga, ja tā kļūs pievilcīgāka pamatskolu beidzējiem ar piedāvāto izglītības kvalitāti, tajā vēlēšies iestāties. “To uzsver arī izglītības un zinātnes ministrs, runājot par vidusskolu kvantitatīvajiem kritērijiem, par vajadzību pēc paralēlklasēm. Lai Vecpiebalgā paliktu vidusskola, tā spētu kāpināt skolēnu skaitu klasēs, jāstrādā pie vidusskolas mācību kvalitātes paaugstināšanas. Ceram, ka spēsim veicināt vidusskolas konkurētspēju un ar kvalitatīvu atspēkot ministrijas augstās prasības par kvantitatīvo skaitu klasēs. Jā, pietiekami tuvu ir vidusskola Jaunpiebalgā, bet nedomāju, ka skolu apvienošana būs risinājums. Ģimenes var izvēlēties citas skolas vidējās izglītības iegūšanai. Tikai nedomāju, ka Madonas ģimnāzija, kura nu jau iespraukusies Latvijas skolu reitingā 20. vietā. No Vecpiebalgas novada ir sasniedzama Cēsu Valsts ģimnāzija - kvalitātes reitingā 5. vietā. Piebalgā nevarēsim ar to sacensties, kaut arī ne visi skolēni grib būt ģimnāzisti.” Novada domes priekšsēdētājs ir pārliecināts, ka novadu vidusskolu likteni noteiks arī administratīvi teritoriālā reforma. “Kāda tā būs, atkarīgs no nākamās Saeimas vēlēšanu rezultātiem,” uzsvēra I. Putniņš.

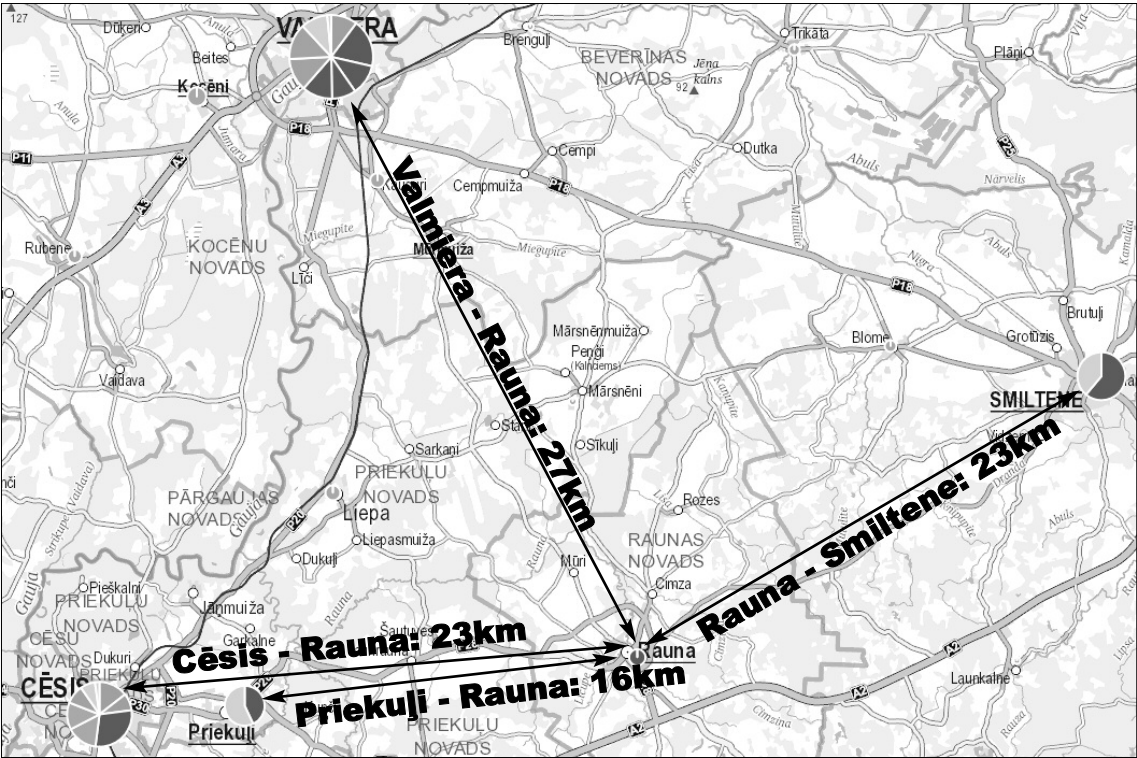
No Jaunpiebalgas grib piezvanīt!

“Tagad, kad zināmi pētījuma secinājumi, es gribētu piezvanīt un parunāt ar Latvijas skolu analizē-

tāju (ekonomģeogrāfu Jāni Turlaju. Aut. M.K.). Šķiet, ka pētījums balstīts tajā, ka ir mainījusies Latvijas ģeogrāfija vai varbūt pati mērvienību sistēma?” sarunā ar “Druvu” ar komentāru par jaunumiem sāk Jaunpiebalgas novada domes priekšsēdētājs Laimis Šāvējs, ieskatījies ministrijas piedāvātajā kartē. Bijušā Cēsu rajona septiņos novados nevienā lauku vidusskolā vecākās klases pēc gadiem sešiem nav paredzētas, jauniešiem jāmeļo ceļš uz pilsētām. “Kartē skatoties, izrādās, ka no Jaunpiebalgas līdz Cēsīm tagad palikuši vien 22 kilometri, bet tā nav! Tas ir absurds, kā laukos grib noteikt, cik bērniem jābūt vidusskolas trīs vecākajās klasēs, lai tā izrādītos darboties spējīga. Bija kopīgais skaits 40, tad 50, tagad jau 60,” atgādina L. Šāvējs. “Nav lauku teritorijā visiem dzīvojošiem tādu ienākumu, lai bērns sūtitu uz skolu pilsētā, mācību laikā maksātu par internātu vai īrētu dzīvokli. Vai tad nepietiek ar Jaunjelgavas prasību tiesā? Tā ir par pašvaldības ierobežošanu, liekot tai sagādāt skolā noteiktu audzēkņu skaitu.” Uz jautājumu, vai Piebalgas pašvaldības apsvērtu domu par līdzās esošo vidusskolu (starpā 19 kilometri) apvienošanu, Laimis Šāvējs retoriski jautā: “Kas varētu to panākt - ja nu vienīgi daža zināma partija, kura gribētu veidot sadarbības teritorijas ar saukļiem vien. Paši uz laukiem neatbrauc, neredz lauku skolas.”

Nītaurē vidusskolu nešūpos

“Kvalitāte Nītaures vidusskolā ir laba un centralizēto eksāmenu rezultāti rāda, ka labāka par valstī vidējo līmeni. Kvalitātes trūkumu Nītaures vidusskolai nav iespējams pārnest,” vispirms uzsver Amatas novada domes priekšsēdētāja Elita Eglīte un piebilst, ka dažos gados eksāmenu rezultāti bijuši izcili. “Par to, ka Nītaures vidusskolas absolventu tālākais dzīves ceļš neizvērsās, kā valsts vēlētos, arī nav pierādījumu, jo absolventi studē labās augstskolās. Protams, kāds arī nestudē, bet tā notiek visur.” Pirms trim gadiem 10. klase Nītaurē neizveidojās, jo bija maz 9. klases absolventu. “Tajā laikā arī tika šūpotas vidusskolas, aicinot tām laukos nepalik.” atgādina E.Eglīte. Toreiz notika kādas četras sapulces, spriežot, vai vidusskolas posms Nītaurē jālikvidē. Skolēnu vecāki šīs sarunas izjuta ļoti subjektīvi, tāpēc klase neizveidojās. “Tagad laivu – būt vidusskolas posmam vai ne – pašvaldība nešūpinās, ģimenes nekacināsīm, kamēr skaidri nezināsīm, kas ir nākamais svarīgais punkts skolai,” saka Elita Eglīte. Jautāta, ko pašvaldība domā par ministrijas pasūtītā pētījuma secinājumu - apkārt Cēsīm nepaliks neviena lauku vidusskola -, pašvaldības politiķe Elita Eglīte atbild: “Tā kā valdība vidusskolu reformēšanai paredzējusi sešus gadus, tad laiku, kas man atvēlēts, vadot Amatas novada pašvaldību, nodzīvosim bez izmaiņām. Kamēr vidusskolas 10. – 12. klasēs būs astoņi līdz desmit skolēni, procesus nesteidzinām, bet vērosim, kā vietējā sabiedrība vērtē notiekošo. Strādāsim pie labākas izglītības kvalitātes. Ja vietējai sabiedrībai tādu nevajadzēs, tad gan nekā.” □

■RAUNAS VIDUSSKOLĀ 9. klases beidzēju iespējas izvēlēties tālākās skolas.

Skolēnu daudzums Līgatnes novadā ir pietiekams, lai visus varētu uzņemt novada skolā un tā darbotos kā pilntiesīga vidusskola. Taču vēsturiski izveidojies, ka pārsvarā Augšlīgatnē dzīvojošās ģimenes bieži vien izvēlas citu risinājumu bērnu izglītībai.

MAIRITA KAŅEPE

Ģimenes, kuras atvasei pēc 9. klāses beigšanas izvēlas tālāko mācību iestādi Siguldā, pedagogiem nemēdzot skaidrot, kas līdz šim nav apmierinājis.

“Vai Līgatnes vidusskolā mācību kvalitātei jābūt tik augstā līmenī kā ģimnāzijās?” šo jautājumu tagad apspriež novada domes deputāti, izglītības darba grupas pārstāvji. Līgatnes novada domes priekšsēdētājs Ainārs Šteins, raksturojot mūsdienīgas iespējas ģimenēm izvēlēties skolēnam mācību iestādi, uzsver, cik daudzi Līgatnes jaunieši mācās ģimnāzijās Siguldā vai Cēsīs. Tendence, ka vidējo izglītību labāk iegūt Siguldā, Augšlīgatnē vērojama gadiem ilgi, vēl pirms tika izveidota Līgatnes novada vidusskola.

Tagad arī pamatskolas, pat sākumklašu skolēnus vecāki ved uz pilsētām, paši turp braucot darbā. Kopš pārvietošanās starp apdzīvotām vietām kļuvusi vēl vienkāršāka - no Siguldas uz Līgatni

Līgatnē spriež, kā pārstartēt skolu

ik dienu atbrauc skolēnu autobuss-, jau 48 procenti Līgatnes novada skolēnu nemācās dzīvesvietai tuvākajā skolā. Siguldā, ja tā var sacīt, līgatnieši piepilda skolas divas klases.

“Mobilitātei šodien vairs nav izšķirošas nozīmes, skolēni braukā ik dienu uz skolu,” atzīst Līgatnes novada domes priekšsē-

dētājs Ainārs Šteins un piebilst, ka pašvaldībai ir vērts pastrādāt pie sava novada vidusskolas pilnveidošanas, lai varētu labu izglītību iegūt tuvāk mājām, lai ik rītu Līgatnes skolēniem nav jāceļas stundu agrāk un vakarā pusstundu, stundu vēlāk jānonāk mājās, braukājot uz pilsētu.

Skolēnu vecāki mēdz izteikties,

ka pilsētā viņi var panākt savas ģimenes anonimitāti, pedagogi bērnu uztver kā personību, nesaištot jauno cilvēku ar viņa vecākiem un vecvecākiem, pieaugušo rīcību.

Līgatnes novada pašvaldība pēc reģionālās reformas pieņēma lēmumu par pagasta un Līgatnes pilsētas skolu apvienošanu.

Tagad jaušams, ka vecāki nav apmierināti, ka mācību dienās Līgatnes novada vidusskolas bērniem jābraukā uz mācībām no skolas Augšlīgatnē uz otru ēku Līgatnē. Tas liek apšaubīt gan mācību dienas kvalitāti, gan bērnu drošību pārvietošanās laikā.

Ar Līgatnes novada vidusskolas situāciju bija iepazīstināta Māriete Seile, bijusī izglītības ministre. Viņas gala vērtējums bija tāds: “Esmu pārliecināta, ka Līgatnes skolu var veidot tā, lai 80 procenti novada bērnu tajā mācītos un pamatskolu beigtu Līgatnē, bet nedomāju, ka Līgatnē varēs pārstartēt vidusskolu.” M. Seile skaidroja, ka vidusskolu nevar saglabāt, tikai nodrošinot mācību kvalitāti un pieejamību bērniem, jāvērtē arī skolas uzturēšanas izmaksas, ja klases nav piepildītas. “Skolai jābūt ar vārdu vietējā sabiedrībā un pilnai ar bērniem. Tāpēc ļoti godīgi līgatniešiem jāvērtē šī brīža skolas kvalitāte. Iesaku neskatīties pagātnē, lai cik laba tā bijusi. Aicinu nepārdzīvot to, ka visi cilvēki nav vienādās domās, ka skolēnu vecākiem būs arī atšķirīgi viedokļi, kādai jābūt mūsdienai skolai,” sacīja Māriete Seile, atbalstot darbu pie nākotnes vīzijas, ka 2021. gadā atkal 80 procenti līgatniešu mācīsies Līgatnes skolā. “Skolēni nepiešķirs lielāko vērtību ēkai vai pedagogu atalgojumam, bērnam ir svarīgi, lai ar viņu darbojas prasmīgi pedagogi. Ja nedomāsi par bērniem skolā, mērķi nesasniesiet.” Māriete Seile ierosināja mācību iestādē Līgatnē pievienot arī kādu inovatīvu mācību programmu, nenojaucot līdzšinējās: “Taču vispirms vaicājiēt vecākiem, kādu jaunu virzienu viņi gribētu redzēt skolā!” □

Skolēnu skaits vidusskolas klasēs

	10. klasē	11. klasē	12.klasē
Nītaures vidusskola	8	14	0
Jaunpiebalgas vidusskola	12	19	17
Līgatnes novada vidusskola	7	8	10
Priekuļu vidusskola	15	15	15
Raunas vidusskola	0	4	6
Vecpiebalgas vidusskola	14	13	11
Stalbes vidusskola	0	0	0
Cēsu Pilsētas vidusskola	60	64	81

Priekuļu jautājumi. Cēsu lielākās ieceres

MAIRITA KAŅEPE

Priekuļu novada domes priekšsēdētāja Elīna Stapulone: “Novadā jau sākusies Priekuļu vidusskolas, Liepas un Mārsnēnu pamatskolas izvērtēšana. To esam uzticējuši veikt speciālistiem ar vārdu Latvijā. Redzēsim, ko viņi sacīs par jau nodrošināto kvalitāti, gaidām arī priekšlikumus.

Publiskās sarunās, kurās piedalījušies Latvijas pašvaldības pārstāvji, līdz šim ticis uzsvērts, ka galvenais, kas skolās jānodrošina, - kvalitāte. Ja centralizēto eksāmenu rezultāti rāda, ka absolventu zināšanas ir virs vidējā līmeņa valstī, tad neesot iemesla satraukties par mācību iestādes kvalitāti. Taču, tiklīdz paskatāmies IZM sastādīto skolu kartējumu ar vēlamo skolēnu skaitu klasēs, tad satraukumam ir pamats!”

Ja līdz šim ministrs Kārlis Šadurskis tika izcēlis Priekuļu vidusskolu kā piemēru, kuram skolēnu skaita ziņā līdzināties, tad jaunākais pētījums liek domāt, ka ministrija vidusskolas posmu Priekuļos pēc gadiem sešiem vairs neredz kā reālu. “Rodas jautājums, vai to skolu apvienošana, kas jau notikusi, piemēram, Cēsīs, sniegs gaidīto?” norūpējusies Elīna Stapulone, kura ir Cēsu vidusskolas skolēna mamma, labi zina, ka mācību telpu vidusskolā

■VECO ĀBEĻU VIETĀ. Skats no Lapsu ielas uz Cēsu Pilsētas vidusskolu vietā, kur pēc pāris gadiem iecerēts uzbūvēt daudzfunkcionālu ēku mācību auditorijām un skolas saimes pulcināšanai nozīmīgos sarīkojumos.

Foto: MARTA MARTINSONE - KAŠA

jau ir par maz. “Pietrūkst plašuma arī gaitenīs, nav sarīkojumu zāles, apkārt skolai ir nesakārtota infrastruktūra. Kas notiks, ja uz pilsētas vidusskolu plūdīs vēl vai-

rāk skolēnu? Vai tiem, kuri izvēlēsies vidusskolu, būs labi apstākļi mācībām Cēsīs?” - tādi ir jautājumi.

Cēsu novada domes priekšsēdētājs Jānis Rozenbergs: “Nav noslēpums, ka Latvijā vispārējās izglītības skolu skaits piecu sešu

gadu laikā konsolidēsies, arī Vidzemē. Skolēni brauks uz pilsētām, tajā skaitā Cēsīm. Jau šobrīd Cēsu izglītības sistēmā ir ap 800 audzēkņu no citiem novadiem. Atbraucēji mācās ne tikai pilsētas vidusskolā, divās ģimnāzijās un profesionālajā vidusskolā, arī pamatskolās, kā arī apmeklē bērnudārzus.

Cēsu Pilsētas vidusskolā jau ir vairāk nekā 700 skolēnu. Skolēnu skaits nesamazināsies, tāpēc plānojam pie vidusskolas celt ēku ar mūsdienīgu izglītības infrastruktūru ar daudzfunkcionālām auditorijām. Celtniecībai pašvaldība saņems Eiropas Savienības finansējumu, jo nodrošināsim skolas izaugsmi. Skola būs piemērota kompetencēs balstītas izglītības īstenošanai.

Laukos vidusskolu skaits vēl samazināsies, jaunieši mācīsies pilsētās, tāpēc esam paredzējuši daudz vairāk vietu skolēnu dienesta viesnīcā. Tā paplašināta līdz 176 vietām. Tajā skaitā ap 40 vietas ir mūzikas vidusskolas audzēkņiem no Vidzemes. Dienesta viesnīcā apmetušies arī skolēni no Vecpiebalgas, Smiltenes un Gulbenes, kuri vēlas mācīties vidusskolā un ģimnāzijās. Tiem, kuri mācīsies Cēsu Profesionālajā vidusskolā, pie skolas celsim atsevišķu dienesta viesnīcu. □